

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3980

Vragen van het lid **Slootweg** (CDA) aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het bericht Tegen ongezond eten kunnen gemeenten vrijwel niets doen*. (ingezonden 4 augustus 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Ooijen** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 12 september 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Tegen ongezond eten kunnen gemeenten vrijwel niets doen»?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Ziet u ook het verband tussen het aanbod van ongezond eten in armere wijken en dorpen van Nederland en de sterke gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoog en laag inkomen?

Antwoord 2

Ja, er is inderdaad een verband tussen het aanbod van ongezond eten in armere wijken en dorpen en datgene wat de mensen in deze wijken eten.² We zien dat in armere wijken, in vergelijking met rijkere wijken, een groter deel van het voedselaanbod ongezond is en bijvoorbeeld bestaat uit fastfood. Hierdoor ontstaat een positieve norm ten aanzien van ongezond voedsel/fastfood, waardoor mensen eerder geneigd zijn dit ook te consumeren. Een ongezond voedselpatroon is een van de factoren die ten grondslag kan liggen aan het ontstaan van overgewicht. Mensen met overgewicht lopen meer gezondheidsrisico's dan mensen met een gezond gewicht.

¹ NRC, 28 juli 2022, «Hoe vaak ik wel niet te horen krijg: jij gaat niet bepalen wat ik eet» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2022/07/28/tegen-ongezond-eten-kunnen-gemeentes-vrijwel-niets-doen-a4137605>).

² Pinho, M.G.M.m et al. (2020). *Recent changes in the Dutch foodscape: socioeconomic and urban-rural differences*. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 17(1): 43.

Vraag 3

Bent u eens dat gemeenten mogelijkheden moeten hebben om het aanbod van ongezond eten beter te kunnen reguleren, zodat gezondheidsverschillen tussen arm en rijk verkleind in plaats van vergroot kunnen worden?

Antwoord 3

Zoals in de Kamerbrief van 24 maart jl. aangegeven verken ik op dit moment de wettelijke mogelijkheden om een gezondere voedselomgeving te bevorderen.³ Hiermee zouden gemeenten instrumenten kunnen krijgen om de toename van aanbieders van ongezond voedsel tegen te gaan, bijvoorbeeld in armere wijken. Dit najaar zal ik de Kamer, in mijn brief over voeding en overgewicht, nader informeren hierover.

Vraag 4

Bent u ervan op de hoogte dat ketens als New York Pizza en Domino Pizza als beleid hebben om vestigingen bij elkaar in de buurt te openen, omdat dit een stimulerend effect op elkaars verkoop heeft?

Antwoord 4

Ik kan niet bevestigen of het openen van vestigingen bij elkaar in de buurt beleid is bij de genoemde ketens. We weten uit onderzoek dat er diverse factoren zijn die ervoor kunnen zorgen dat het openen van vestigingen bij elkaar in de buurt een stimulerend effect heeft. Hierbij speelt een rol dat als je twee opties aanbiedt, je daarmee het idee creëert dat er een keuze tussen beide moet worden gemaakt, terwijl iemand misschien helemaal niet van plan was om überhaupt een van de opties te kiezen.⁴ Maar ook de sociale norm kan van invloed zijn. Zo laat onderzoek zien dat verschillende fastfoodketens in een wijk een positieve sociale norm creëren ten aanzien van fastfood. En dat deze norm mogelijk de consumptie van fastfood verhoogt. Dus hoe meer pizza tenten, hoe positiever men wordt over pizza en dat vergroot de totale markt en maakt het aantrekkelijker voor een pizzatent om zich te vestigen.^{5, 6} Overigens spelen voor fastfoodketens uiteraard ook andere vestigingsfactoren een rol, zoals bereikbaarheid en zichtbaarheid.

Vraag 5

Is het correct dat gemeenten op dit moment geen juridisch instrumentarium hebben om iets tegen het aanbod van ongezond eten te kunnen doen?

Antwoord 5

Gemeenten hebben mij verzocht om instrumentarium. Zij geven aan dat ze momenteel niet genoeg mogelijkheid hebben om aanbieders van ongezond voedsel in (delen van) een gemeente te weren. Zie ook de beantwoording van vraag 3.

Vraag 6

Klopt het dat de Omgevingswet zou moeten worden aanpast met andere dan ruimtelijke factoren om gemeenten de mogelijkheid te geven om het aanbod aan fastfood te kunnen reguleren?

Antwoord 6

Nee, dat is niet perse nodig. De grondslag voor gemeenten om regels te stellen inzake de gezondere voedselomgeving zou ook in een andere wet dan de Omgevingswet geregeld kunnen worden. Zie ook de beantwoording van vraag 3.

³ Kamerbrief over Preventie, 24 maart 2022.

⁴ Thomadsen R. (2005). *Product positioning and competition: the role of location in the fast food industry*. Marketing Science 26(6): 79 2–804.

⁵ Pratkanis A.R. (2007). *The science of social influence*, (pp 93–94). Psychology Press.

⁶ Rongen van S et al (2020). *Neighbourhood fast food exposure and consumption: the mediating role of neighbourhood social norms*. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 17(1): 1–9.

Vraag 7

Is het tevens zo dat er meer gronden aan de Warenwet moeten worden toegevoegd om gemeenten de mogelijkheid te geven om het aanbod aan fastfoodrestaurants te kunnen reguleren?

Antwoord 7

De Warenwet stelt regels aan (het verhandelen van) waren. Hierbij wordt gekeken naar het belang van de volksgezondheid, de veiligheid, de eerlijkheid in de handel (of van goede voorlichting omtrent waren). Om gemeenten de mogelijkheid te geven om een gezondere voedselomgeving te bevorderen, zou het creëren van een nieuwe grondslag in de Warenwet een optie kunnen zijn. Zie ook de beantwoording van vraag 3.

Vraag 8

Bent u bereid de Omgevingswet en Warenwet daartoe aan te passen, zodat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om het aanbod aan fastfoodrestaurants te kunnen reguleren? Zo ja, wanneer wilt u met voorstellen komen om deze wetten daartoe aan te passen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Ik verken op dit moment op welke wijze gemeenten de mogelijkheid kunnen krijgen om een gezondere voedselomgeving te bevorderen. Dit najaar zal ik de Kamer, in de brief over voeding en overgewicht, nader informeren hierover. Zie ook de beantwoording van vraag 3.

Vraag 9

Bent u bereid om in een akkoord met de fastfoodrestaurants te komen tot afspraken over de samenstelling van het aanbod, denk daarbij aan de hoeveelheden suiker, verzadigde vetten en zout, bewerkt vlees en portiegrootte? Zo ja, wanneer denkt u een dergelijk akkoord te kunnen sluiten? Zo nee, waarom bent u hiertoe niet bereid?

Antwoord 9

Het Nationaal Preventieakkoord (NPA) is mede onderschreven door Koninklijke Horeca Nederland (KHN) die ook fastfoodrestaurants vertegenwoordigt. In het NPA wordt ingezet op gezondere voeding en een gezondere voedselomgeving. Op 28 juni 2022 was de landelijke aftrap van de Nationale Aanpak Productverbetering (NAPV). Deze aanpak komt voort uit een afspraak in het NPA en moet ertoe leiden dat er in 2030 over de gehele breedte van productgroepen én in alle kanalen (naast supermarkten, ook in de out of home sector) verbetering is gerealiseerd in de samenstelling van bewerkte producten. De eerste focus is op de fabrikanten. Momenteel is het RIVM op mijn verzoek bezig met de concretisering van de criteria voor de out of home sector om ook bijvoorbeeld fastfoodrestaurants verder te stimuleren producten aan te bieden met minder zout en minder kilocalorieën, door inzet op minder suiker, minder (verzadigd) vet en kleinere porties. In de Kamerbrief van dit najaar zal ook het beleid omtrent overgewicht en voeding nader uiteengezet worden.

Vraag 10

Klopt het dat veel fastfoodaanbieders een vestiging hebben op NS stations?

Antwoord 10

Alle winkels op NS stations worden ofwel rechtstreeks, ofwel indirect geëxploiteerd door NS Stations (onderdeel van NS). NS Stations bepaalt dus welke formules op het station worden toegelaten. Hierbij wordt gekeken of de winkels en de bedrijfsfilosofie passen bij NS Stations. Ongeveer 90 van de 750 winkels die NS Stations op de stations exploiteert vallen binnen de categorie fastfood. Onder fastfood verstaat NS Stations de volgende formules: Burger King (15 locaties), Smullers (27 locaties), Döner Company (30 locaties), New York Pizza (1 locatie), Domino's (6 locaties) en enkele lokale ondernemers (met één vestiging).

Vraag 11

Hoe zorgt u ervoor dat het beleid om een gezond eetpatroon bij jongeren te bevorderen niet ondergraven wordt doordat de NS, een bedrijf waarvan de staat aandeelhouder is, te veel ruimte biedt aan fastfoodrestaurants en grootgrutters die voornamelijk ongezond eten aanbieden?

Antwoord 11

Het is de ambitie van de NS om in 2025 het voorbeeld te zijn van Verantwoord Retailen op het station, onder andere wat betreft het aanbieden van gezond voedsel. Wat betreft de winkels die door NS rechtstreeks worden geëxploiteerd (zoals de AH to go, de Huiskamer en de Kiosk) heeft de NS meer invloed op het aanbod. Bij deze winkels zijn er diverse initiatieven om gezonder eten te bevorderen. Zo is bij de kiosk sinds vorige zomer al het verpakte brood volkoren. Het Voedingscentrum geeft de NS advies over het gezonder maken van het aanbod.

Vraag 12

Bent u het met het eens dat lokale en regionale voedselketens moeten worden gestimuleerd om te bouwen aan een gezonde voedselcultuur en -markt?

Antwoord 12

Een gezonde en duurzame voedselomgeving, voedselcultuur en voedselconsumptie beperkt zich niet enkel tot de overheden, consumenten of marktpartijen. Maar dit is een verantwoordelijkheid van alle partijen die onderdeel zijn van het probleem en/of de oplossing. Deze verantwoordelijkheid loopt van de voedselproducent, voedselverwerker, voedselverkoper tot aan de consument en de overheid. Zoals aangegeven in de voedselbrief van 29 maart jl. heb ik in samenwerking met mijn collega van het Ministerie van LNV de ambitie om toe te werken naar een gezonder en duurzamer aanbod, omgeving en consumptie.⁷ Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor verschillende ketenpartijen. Over hoe we hier invulling aan geven, wordt u aan het einde van het jaar nader geïnformeerd.

Vraag 13

Bent u bereid om samen met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit maatregelen te nemen om deze lokale en regionale voedselketens te gaan ontwikkelen?

Antwoord 13

Zie het antwoord op vraag 12.

Vraag 14

Kunnen deze vragen beantwoord worden voor het eind van het zomerreces?

Antwoord 14

Nee, maar ik heb ervoor gezorgd dat de beantwoording zo snel mogelijk na het reces is verstuurd.

⁷ Kamerbrief over Evaluatie Voedselagenda 2016–2020 en het voedselbeleid, 29 maart 2022.